

„Minden kezdet merész”

kísérleti színház mint jövőkép a tartály életében

_készítették: Csupász Szabolcs
Mantuano Eszter

_konzulens: Szabó Levente DLA

tartalom

_első felvonás:

problémafelvetés; helyzet-környezet ismertetése; a kampusz indoklás;
helyszín-funkció kapcsolat; centrum-vidék kettőssége

_második felvonás:

színházak rövid “elméleti áttekintése”; állványzat-mint díszlet; mai
színházak

_harmadik felvonás:

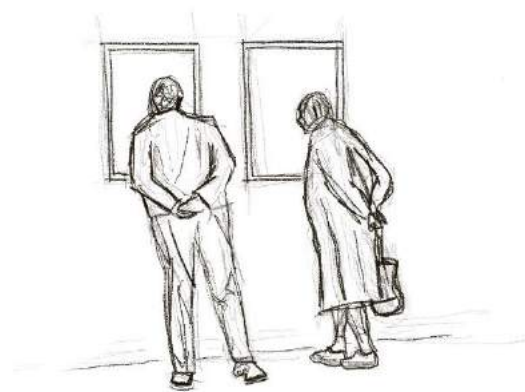
pakuratórolóból átalakított színház leírása; gyűjtőpont

_negyedik felvonás:

kisugárzás; az egyre szélesebb művészi paletta hogyan illik bele ebbe
az ipari környezetbe

_első felvonás

_első szín

Székesfehérvár, Kulturális Központ; első Látogató, második Látogató

*A város fejlődését bemutató történelmi kiállítás képeit nézegetik,
sétálnak és közben beszélgetnek.*

első látogató:

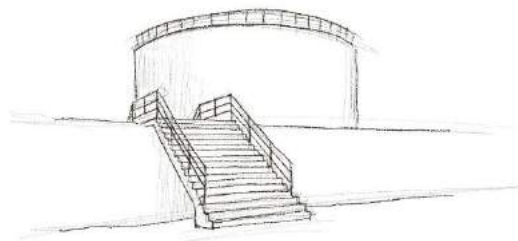
Ahogy Székesfehérvár fejlődik, a Víziváros egyre inkább a belvároshoz kapcsolódik és elveszti falusias jellegét. Ma már egyáltalán nem emlékeztet egy vidékies külvárosra, az ide épített panelházak uralják a horizontot.

második látogató:

Ebben a környezetben helyezkedik el -a Király sor, a Gáz, a Sarló és a Gőzmalom utcák által közrefogott- terület, mely egykor a gázgyár, majd a villanytelep és az utóbbi pár évtizedben pedig a Széphő Zrt. épületeinek adott otthont. Ha jól tudom, ez a barnamezős terület most felszabadul, mert az itt működő ipari intézmények kiköltöznek a város peremére és átadják a helyüket egy új, jövőbe mutató funkciónak.

első látogató:

Hallottam, hogy a területen helyezkedik el a sok ipari műemlék között egy igen különleges épület, az 5000 m³-es pakuratároló tartály, mely története és alakja is érdekes. Ez az épület most használaton kívül áll, de szerintem érdekes színfoltja a Vízivárosnak, mind történeti szempontból, mind formavilága okán. Kár lenne, ha a nagy átalakulás következtében elvesznének az ehhez hasonló emlékek.

_második szín

_Székesfehérvár, Színház Kávézó;

_első vendég, második vendég, harmadik vendég

A megbeszéltek alapján kettőkor találkoztak a kávézóban. Helyet foglaltak, rendeltek 1-1 kávét, azok társaságában jóízűen beszélgetnek...

első vendég:

Örülneék neki, ha ez a most felszabaduló terület nem veszne kárba.

második vendég:

Szerintem nem fog, a FreeSzfe Egyesület költözik ide tavasszal. Először a tartályt veszik használatba, és a nyár során fokozatosan kerülnek majd birtokukba a terület egyes részei, hogy a következő tanévet már ezen az új helyen tudják kezdeni a diákok.

harmadik vendég:

A területfoglalás szimbolikus megkezdése egy megnyitóval egybekötött előadás lesz a Pakuraszínházban.

második vendég:

Ezzel az előadással már most elindul a beköltözés, megnyitják a kollégiumot, az éttermet és a kávézót, hogy a nyáron itt dolgozó hallgatók számára lakhatást biztosítsanak. A szabadtéri színpad, a kertmozi és a szabadidő park már most is működik. Szeptembertől pedig beindul az egyetemi élet, kezdődik a tanítás és akkor hódítják meg majd a diákok a felújított és átalakított ipari épületeket.

Külön lesznek majd tantermek, ahol az elméleti tudást sajátíthatják el a tanulók és külön lesznek alakítható, színjátszásra alkalmas terek.

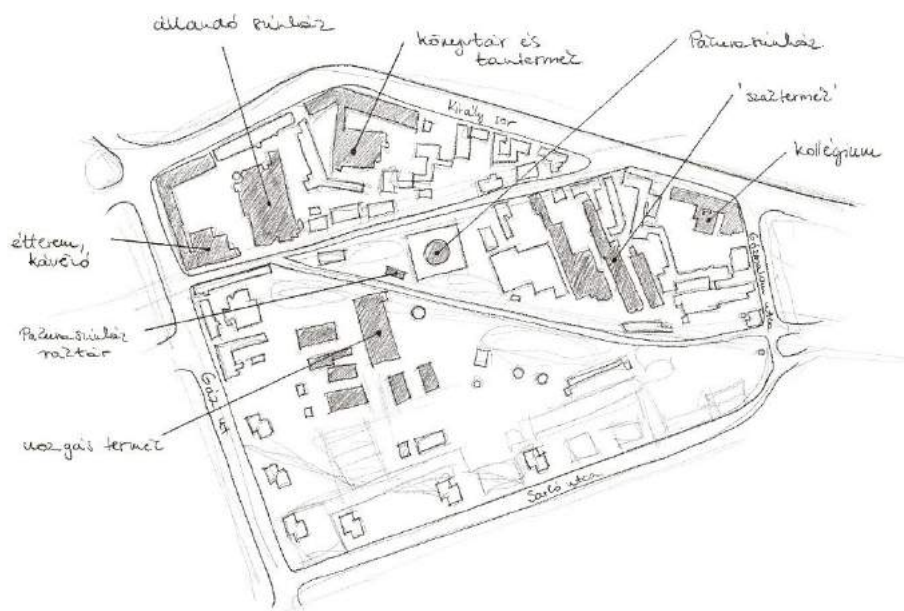
Ezekén felül külön épületben lesznek a mozgás-termek (pl.: konditerem, balett terem, táncterem) és kisebb gyakorlati termek, ahol pedig az egyéni fejlesztésre, gyakorlásra (pl.: ének, beszéd) lesz lehetőségük a diákoknak.

harmadik vendég:

Több szak is működik az egyetemen, nem csak a színészek költöznek majd ide. Külön épületek lesznek majd a filmeseknek, díszlettervezőknek, rendezőknek, dramaturgoknak, de biztosítva lesz olyan hely is, ahol közös projektek tudnak megvalósulni a színészekkel. Amennyire én tudom, szükség van erre a sok térre, hogy a lehető leginspirálóbb környezetben tudjanak dolgozni a hallgatók és örülnek is neki az ide felvételizők.

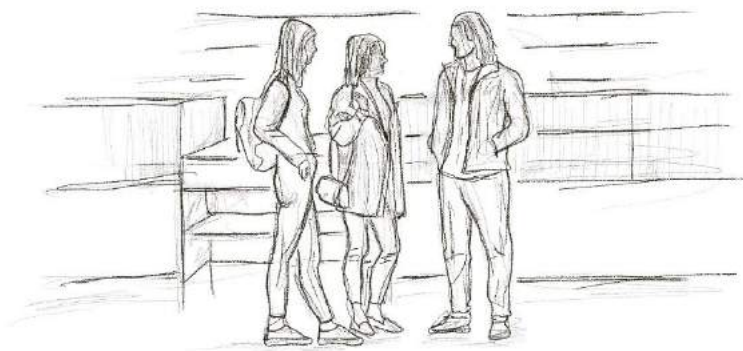
első vendég:

Biztos, hogy ez a lendület hatással lesz a székesfehérvári kulturális életre is.

_második felvonás

_első szín

_Székesfehérvár, Vörösmarty Színház büféje;

_rendező, koreográfus, színpadmester

Sorban állás közben beszélgetni kezdenek...

rendező:

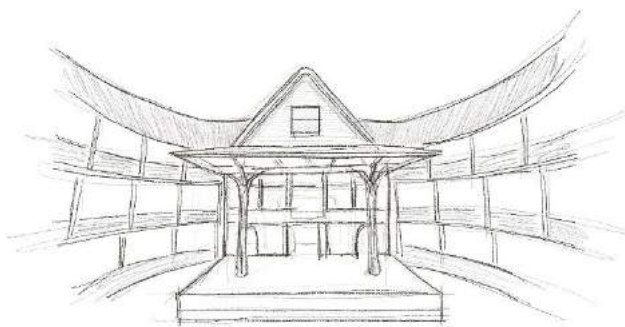
Az új színház a FreeSzfe kampuszon olyan, akár egy Globe idézet, sok paraméterben hasonlít a londoni színházra.

színpadmester:

A Globe szerintem jó kiindulási alapja lehet egy új kísérleti színháznak, az angol színházak egyik ikonikus példája, fontos színháztörténeti emlék.

koreográfus:

Shakespeare az V. Henrik drámájában “this wooden O”-ként hivatkozik a színházra, ezért gondolom, hogy ez a színház az Erzsébet-kori színjátszás egyik jellegzetes épülete. Több olyan színházról is tudunk, mely ebben a korban Londonban működött. Ezek jellemzően kör vagy poligon alaprajzú, fedett-nyitott terek. Amikor ott voltam, éppen pont tél volt és szakadó hóesésben tartották meg az előadást. Nagyon különös élmény volt. A kör alaprajznak köszönhetően majdnem 360 fokos, többszintes, karzatos auditórium alakult ki, aminek következménye képpen mi, nézők és a színészek a darab alatt végig láttuk egymást, így a közönség szerves része az előadásnak. Érdekes, hogy mai, “modern” kőszínházakban ritkán fordul elő ilyen szituáció, inkább a kísérleti színházakra jellemző ez a téralakítás, míg a 16. században ez volt tipikusnak tekinthető.

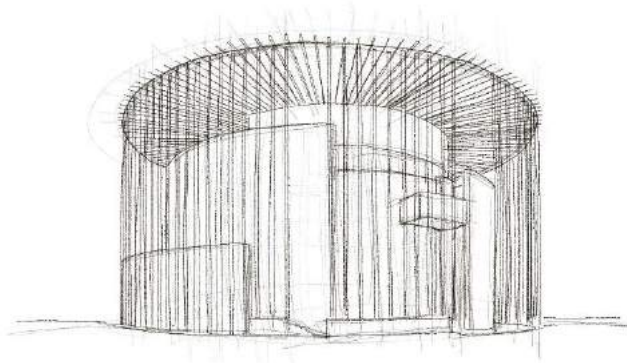
rendező:

Olvastam egy interjút, melyben színészeket kérdeznek arról, hogy milyen a Globe-ban játszani. Egyikőjük azt mondta, hogy a színpadról hatalmasnak tűnik a tér, azonban, ha megtelik nézőkkel egyszerre egy nagyon meghitt, intim helyé válik. Jonathan Fensom tervező pedig úgy érzi, hogy minden megvan azon a színpadon, ami csak kellhet, bármit létre lehet ott hozni.

koreográfus:

Én még nem voltam Londonban, de 2016-ban Észak-Franciaországban töltöttem egy hónapot és ott láttam egy színházat, amely a Globe Színház, William Shakespeare-hez kötődő, kerek kialakítását tükrözi.

Az épület teljes egészében CLT panelekből és bambuszból épült, ezzel kapcsolódva a környezetéhez és az eredeti, 1598-as, tölgyfából épült Globe-hoz. A háromszintesre kialakított nézőtéren is a fa dominál. A Globe-hoz hasonlóan, a nyitott színpad három oldalról nyúlik be a nézőtérbe, célja az, hogy bensőségebb kapcsolatot teremtsen az előadók és a közönség között. Szerintem ez az épület szép kapcsolatot teremt a múlt és a jelen művészete között.

(<https://www.dezeen.com/2016/06/28/elizabethan-theatre-studio-andrew-todd-opens-france-wood-cross-laminated-timber-shakespeare-globe/>)

színpadmester:

Sajnálom, hogy már nem áll az eredeti shakespeare-i színház,
szívesen megnéztem volna ott egy darabot.

_második szín

_Székesfehérvár, Hermann Zeneiskola udvara;

_első oktató, második oktató

Két óra közötti szünetben ebédjük mellett beszélgetnek...

első oktató:

Örülök neki, hogy lassan megnyílik ez az új színház, kíváncsi vagyok rá.

második oktató:

Szerintem egy kicsit olyan lesz, mint a Bauhaus színházai, mert valami olyasmit próbál mutatni, ami nem olyan megszokott, eltérő a megszokott, mainstream gondolkodástól. A Bauhaus színházi elmélete jelentős változásokat hozott a XVIII. és XIX. századi, hagyományos színjátszáshoz képest. Ezeknek az irodalmiságával, gondolatiságával szemben fogalmaztak meg vizuális benyomásokat keltő, mozgalmas, absztrakt, asszociatív elemeket. Modern formákkal és eszközökkel kísérleteztek: sík- és térbeli jelmezekkel és teljes maszkokkal.

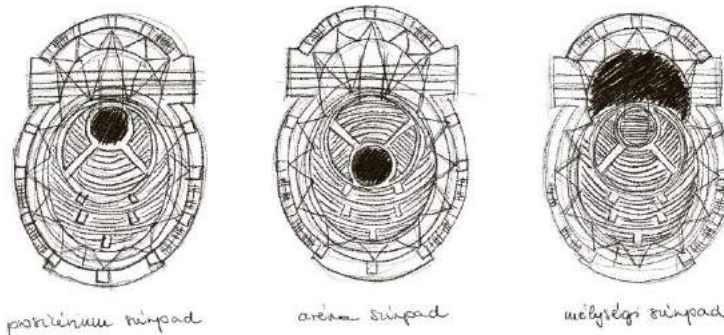
első oktató:

A Bauhaus iskolája szerint pedig a művészeti ágak egyenlő jelenléte a színházban is nagyon fontos. Azt hirdették, hogy ne csak a beszéd és szavak formájában jelenjen meg az előadás, hanem vizuális elemekkel is. Az irodalom -mint művészeti ág- háttérbe szorult olyan módon, hogy egyenértékűen jelent meg a színpadon a színjátszással, a zenével, a tánccal és a festészettel.

második oktató:

A Pakuraszínház is olyan lesz, mint Walter Gropius és Piscator Totális Színháza. Egy alakítható nézőtérrel és színpadrendszerrel rendelkező színház, ami próbálja elmosni a határokat a színész és a néző között. Annyi lesz csak a különbség, hogy a Totális Színház mérete, komplexitása és gépies jellege miatt “csak” a három fő színházi elrendezést

(aréna színpad, proscénium színpad, mélységi színpad) tudja. Ezzel szemben a Pakuraszínház kisebb, és csak alapszinten gépesített, viszont ennek köszönhetően a rendezői elképzelések

gyakorlatilag minden szinten megvalósíthatók.

első oktató:

Remélem tényleg így lesz, és nagyon különböző előadásokat láthatunk majd itt, nemcsak a hagyományos “passzív” nézőtéri helyzet valósul meg. Fontos szerintem az az igény, ami az utóbbi évtizedekben jelent meg, miszerint a nézőket be kell vonni a darabba, hogy ők is részesei legyenek az előadásnak, hogy az valamilyen módon hatással legyen az életükre az előadást követően.

...az ebéd befejeztével visszamennek a tanterembe, vége lett a szünetnek.

_harmadik szín

_Székesfehérvár, Museum Café;

_első vendég, második vendég, harmadik vendég

Sok idő után most találkozik a barátaival, emlékeit mutatva beszélgetnek...

első vendég:

Hallottad, hogy milyen különleges díszlet készül a Pakuraszínházba?

második vendég:

Igen, építési állványzatból készítenek hátteret az előadásokhoz. Még sosem hallottam ilyet ezelőtt, nagyon kíváncsi vagyok rá.

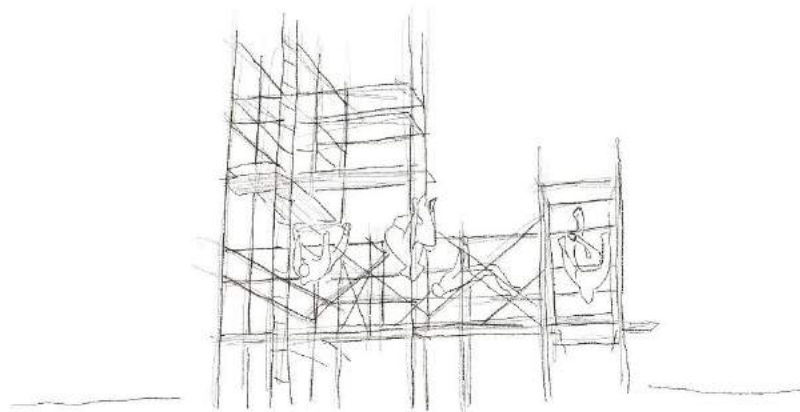
első vendég:

Mi még 2013-ban jártunk Los Angelesben és ott láttunk egy izgalmas produkciót, mely a Heidi Duckler Táncszínház alkotása. Ez az egyesület helyszínhez kötött produkciókat hoz létre, amelyek átalakítják a teret, amiben megvalósulnak. A táncot eszközként használják a kényes társadalmi kérdésekről folytatott párbeszédben. 2010 és 2013 között Los Angeles-ben és Portland-ben összesen hat alkalommal adták elő az "Expulsion" előadás sorozatukat kihasználatlan telkeken, amik így az produkciónak köszönhetően a közművészet és a közösségi szerepvállalás helyszínévé váltak. Minden előadáson különböző etnikumú táncsoportokkal működött együtt az egyesület, és a csapatok a koreográfiájuk révén mesélték el saját "kiűzési" történeteiket.

harmadik vendég:

Nekünk az utolsó ilyen előadáson volt szerencsénk részt venni Los Angeles-ben. Egy kihasználatlan tér közepére építési állványzatból építettek egy nagyjából 5 méter magas építményt, mely az előadás során helyet adott több különböző téri helyzetnek is. A produkció végén beburkolták az egész szerkezetet műanyag fóliával, ami egészen elképesztő hangulatot

kölcsönzött a területnek. Kifejezetten különlegesen hatott ez a pop up szerűen felbukkanó és eltűnő esemény. Az állványzat, mint a produkció háttere és helyszíne pedig a maga “ideiglenes jellemével” erősítette ezt az érzést. Szerintünk nagyon érzékenyen jelenítette meg a produkció a társadalmi problémát, amivel az előadássorozat foglalkozott.

(<https://heididuckler.org/projects/expulsion-2013/>)

második vendég:

Izgalmasnak hangzik, hogy különféle téri szituációk hozhatók így létre, kíváncsi vagyok, hogy itt ebben a kötött térben hogyan fog idomulni a két rendszer egymáshoz.

első vendég:

Az ilyen építési állványrendszerek relatív gazdag kínálattal rendelkeznek. Ennél a projektnél választott Layher Allround állványrendszer kimondottan széleskörben felhasználható,

egyaránt alkalmas színpadok, lelátók és térbeli installációk létrehozására. Egyszer egy kisebb projektben szereltem össze ilyen állványokat és elég gyorsan, könnyen lehetett dolgozni a csavarmentes kötési technológiának köszönhetően, egy darab kalapáccsal és egy vízszintezővel mindent meg lehetett oldani.

harmadik vendég:

Én úgy tudom, hogy lépcsők, korlátok, színpadok és leülők is kialakíthatók ezzel az állványrendszerrel. Sőt nem csak derékszögű rendszerben lehet építkezni, vannak olyan kapcsoló elemek, amelyek lehetővé teszik, hogy akár az egész teret, az íves határoló falak mentén kitöltsék egy hatalmas térhálóval.

(<https://layher.hu/allround-allvany>)

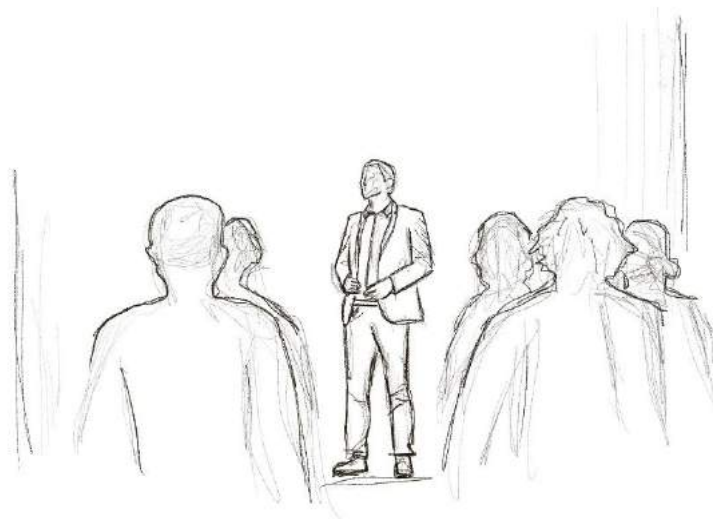
első vendég:

Nem is gondoltam, hogy ilyen is lehet, kíváncsian várom a megnyitót, hogy én is lássam!

...elköszönnek egymástól, és minden ki visszatér a napi teendőjéhez.

_harmadik felvonás

_első szín

_Pakuratároló tartály előtti terület

_igazgató, színész, meghívottak, tömeg

igazgató:

A FreeSzfe Egyesület elnökeként nagy szeretettel köszöntök minden kedves jelenlévőt a pakuratórólóból átalakított kísérleti színház megnyitó előadásán. Nagyon nagy öröm számomra, hogy itt lehetek és veletek együtt részt vehetek ezen az izgalmas eseményen. Engedjétek meg, hogy pár szót szóljak az épületről!

Számunkra ebbe a műtárgyba való beköltözés egyet jelent az otthonra találással. Több éven keresztül kerestük a helyünket, kerestük azt a teret, ahol közösen tudunk dolgozni a hallgatókkal és számukra a legjobb körülmények között tudjuk folytatni az oktatást. És hisszük, hogy ez a kis színház szikraként fogja belobbantani a környező épületekben zajló művészi jelenlétet.

Terveink szerint ezzel a kísérleti színházzal nemcsak a hallgatók vizsga-előadásainak tudunk helyszínt biztosítani, hanem teret tudunk adni olyan daraboknak is, amelyek számára egy hagyományos színházi tér nem lenne megfelelő, amelyek kísérleteznek a téri viszonyokkal, a közönségi aktivitással vagy a különböző audiovizuális eszközökkel.

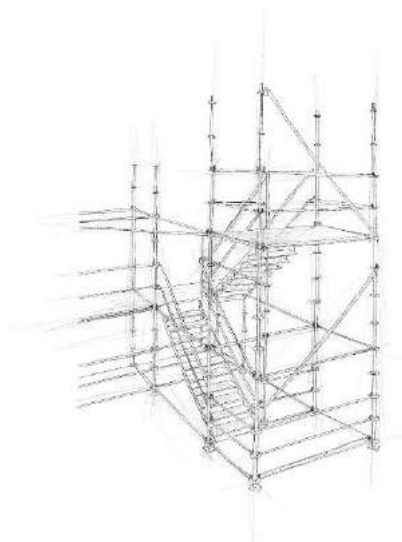
Szeretnénk, ha az alacsony költségvetés nem gátként, hanem lehetőségként jelenne meg, harmóniában az Egyesületünk értékeivel.

Igyekeztünk a lehető legkevésbé konkrét és behatárolt teret létrehozni, azért, hogy nagyfokú művészi szabadságot tudjunk biztosítani. Ez a tartály nem szeretne egy modern, mindennel felszerelt színházi épület lenni –mert ott a sok lehetőség egyben kötöttséget is jelent–, hanem az üres térrel és a bele

építhető téri szituációkkal szeretne érdekes helyzeteket létrehozni, az aktuális rendezői döntéseknek megfelelően.

Ennek megfelelően, ha a helyzet úgy kívánja egyaránt kialakítható arénaszínház, térszínpad és szabadtéri színpad is.

Ezért a kísérleti színházba nem készült díszlet, hanem építési állványzat segítségével lehet a tartály terét igény szerint alakítani, az állvány lesz maga a nézőtér, a színpad és a díszlet is. Ezért az egész tér nagyon gyorsan és könnyen a kívánt helyzethez formálható. Ez az ideiglenesség a kísérleti színház szimbóluma is egyben, a színészek és a nézők távozásával gyakorlatilag eltűnik a darab, és ettől az ideiglenességtől válik számomra még izgalmasabbá az esemény.

Kialakítható klasszikus színházi helyzet, ahol nézőtér és színpad egymással szemben helyezkedik el, de ugyanakkor

kialakítható egy teljesen szokatlan térhálós rendszer is, amikor teljesen elmosódik a színjátszás és a nézőtér közötti határ, és átalakul ez a viszony.

Köszönöm! Most felkérem a színészt, hogy mondjon pár szót arról, hogy mit is jelent számára ebbe a műtárgyba való beköltözés.

színész:

Köszönöm! Szeretettel köszöntök én is minden kedves jelenlevőt. Engem mélységesen megragadott a tartály atmoszférája. Számomra ez a hely a vizuális kísérletezés helye. Inspiráló a tartály által nyújtott téri karakter, a hangulata és a nagy szabadság is, mely a színész és a rendező számára elérhető. A legfontosabb kérdés, ami felmerült bennem a térrel kapcsolatban, hogy miben más, miben izgalmasabb ez a tér, mint egy hagyományos kőszínházi tér.

Véleményem szerint erre a kérdésre a válasz a mobilitásban, a variabilitásban és az ideiglenességben rejlik. Kíváncsi vagyok, hogy hogyan viselkedik a tér, ha megtelik az előadással és azokkal, akik részei az éppen előadott darabnak, és hogy hogyan lehet interakciót folytatni a nézőkkel a Pakuraszínház által kínált új eszközökkel.

igazgató:

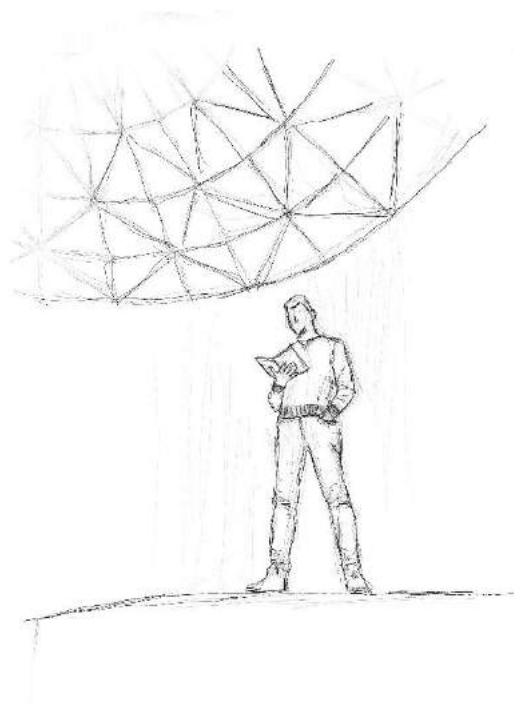
Köszönjük!

Ezen a megnyitón ünnepeljük akkor a kísérletezést, és hogy ez az elhagyott, ám értékes terület egy új funkcióval ugyan, de a régi értékekből táplálkozó módon kerül újra használatba! Reményeink szerint ez a lendület kiterjed a városrészre, majd az egész városra.

És akkor nem is húzom tovább az időt, remélem, hogy az
elkövetkező évtizedekben idelátogatók számára is annyi
különleges pillanatot fog okozni ez a színház, mint a mi
életünkben. A Pakuraszínházat ezennel ünnepélyesen megnyitom.

taps, elkezdődik az előadás...

_második szín

[\[video\]](#)

_negyedik felvonás

_első szín

_Székesfehérvár utcái;

_első néző, második néző

Hazafelé sétálnak, és útközben meglátnak egy felállványozott házat...

első néző:

Ez az épület már nagyon régóta fel van állványozva, és nem történik körülötte látszólag semmi, milyen érdekes lenne, ha itt is megjelenne egy előadás.

második néző:

Egy film-estének is kiváló helyszíne lehetne. Igazából bármilyen művészi installációt el tudok ide képzelni, érdekes háttér lenne ezekhez.

első néző:

Akár mi is felmászhatnánk rá...

...felmászik az installációra...

második néző:

Hogy Shakespeare szavaival éljek:

“Színház az egész világ,

És színész benne minden férfi és nő:

Fellép és lelép: s mindenkit sok szerep vár

Életében.”

_források:

Cságoty F. (szerk.), 2004, Középületek, Budapest: Terc

E. Gibson, 2016, Shakespearean-style wooden theatre by Studio Andrew Todd opens in France, (<https://www.dezeen.com/2016/06/28/elizabethan-theatre-studio-andrew-todd-opens-france-wood-cross-laminated-timber-shakespeare-globe/>) 2021.10.20.

FreeSZFE Egyesület, „Minden kezdet merész”, (<https://www.freeszfe.hu/freeszfe-egyesuletrol-2/>) 2021.10.15.

Heidi Duckler Dance, Expulsion 2010-2013, (<https://heididuckler.org/projects/expulsion-2013/>) 2021.10.27.

J. Straßer, 2009, 50 Bauhaus icons you should know, München/London/New York: Prestel

Layher. Több lehetséges. Az állványrendszer, Allround állványrendszer (<https://layher.hu/allround-allvany>) 2021.10.28.

M. Trueman, 2017, Building Shakespeare's Globe, (<https://www.shakespearesglobe.com/discover/blogs-and-features/2017/06/12/building-shakespeares-globe/?fbclid=IwAR3ytQU4IalvxRu2PpPneWfo3Ffoxvz5tBYwCwPFpNaxMCUkM5TLGjxBAWPw>) 2021.10.18.

Papp S.Zs., 2017, Az ürességet is meg kell tervezni, (<https://nemzetiszinhas.hu/magazin/2017/05/1-110>) 2021.10.21.

Radnóti M., 1994., Erőltetett menet (<https://www.arcanum.com/hu/online-kiadvanyok/Szovegyujtemeny-szovegyujtemeny-1/a-xx-szazad-irodalma-9C3D/radnoti-miklos-1909-1944-A5A2/versei-A5A3/eroltetett-menet-A671/>) 2021.10.22.

Shakespeare's Globe, Discover

(<https://www.shakespearesglobe.com/discover/about-us/globe-theatre/?fbclid=IwAR1sSq090faJ7hrG1DwCRjw6bRkxVGqJ5-WSwVlD9N1tzGo6M0Cz77yiseY>) 2021.10.18.

Somogyi K.- Klobusovszki P. (szerk.), 2017, Középületek közvetlen közelségben, Budapest: Középülettervezési Tanszék

Személyes beszélgetések Tóth Andrással (színész) 2021.09.29. és 2021.10.30.

Tokai G., 2012., Absztrakt Revü

(<https://www.artmagazin.hu/articles/archivum/26439dd73f863646a0b5665b3501a-aa2>) 2021.10.27.

Totalis Színház, Theatre Architecture (<https://www.theatre-architecture.eu/hu/db/?theatreId=393>) 2021.10.28.

W. Shakespeare (ford.: Rákosi J.), Ahogy tetszik, II. felvonás, 7. szín, (<https://mek.oszk.hu/04500/04559/html/magyar.htm#d1e10297>) 2021.11.01.

W. Shakespeare (ford.: Lévy J.), V. Henrik király, Prológus, (<https://mek.oszk.hu/04600/04608/html/magyar.htm>) 2021.11.01.

közép

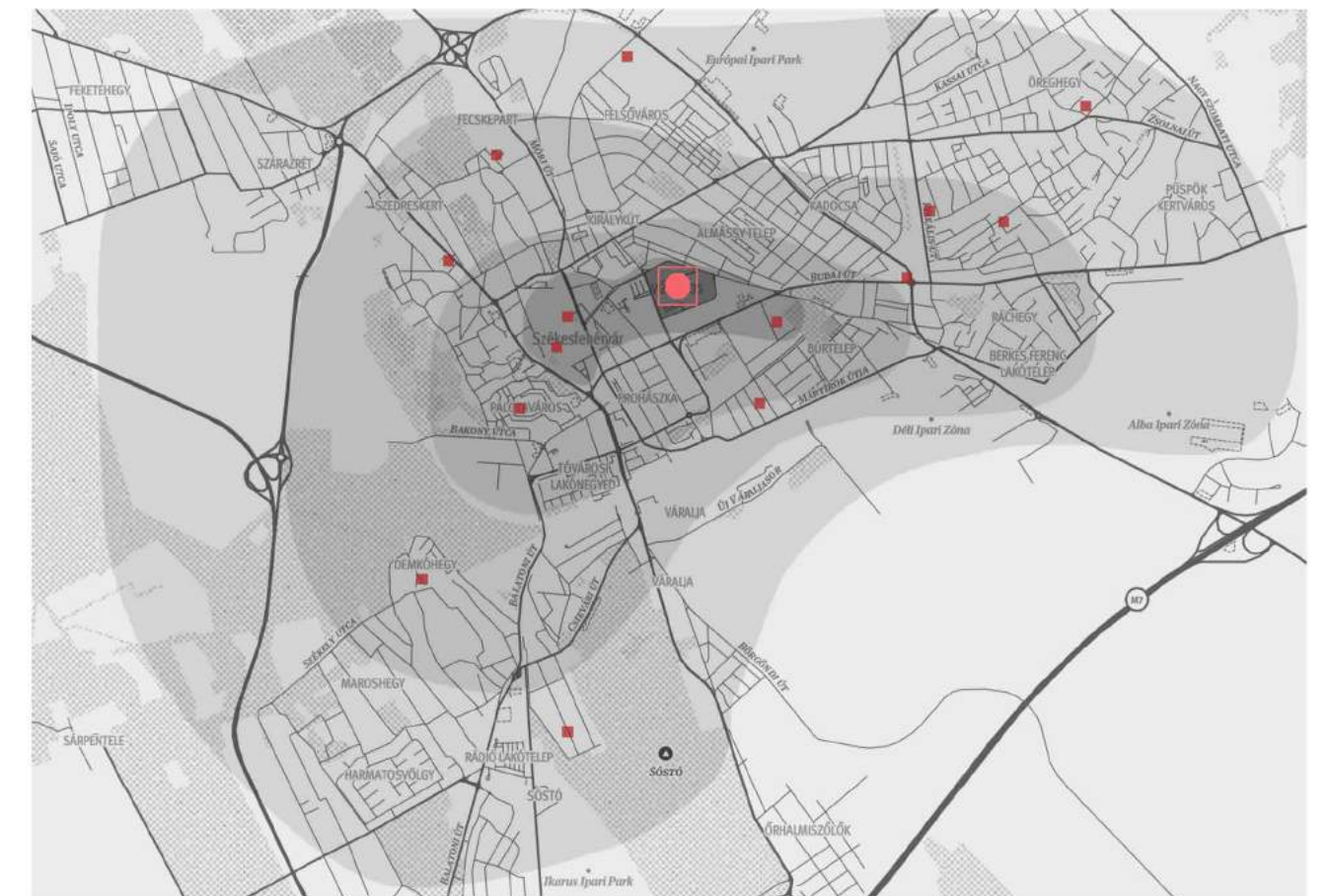
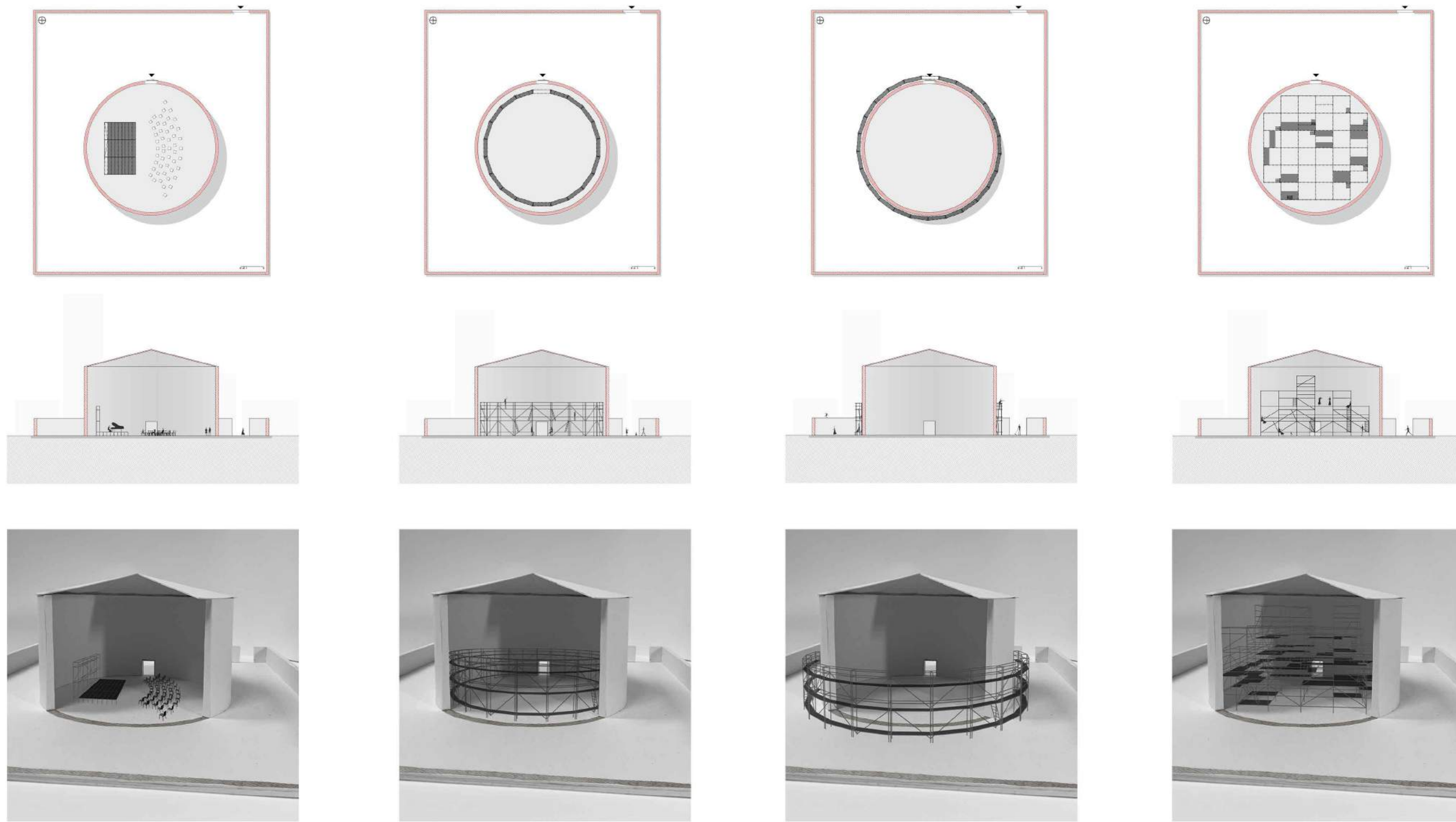
2021

„Minden kezdet merész”

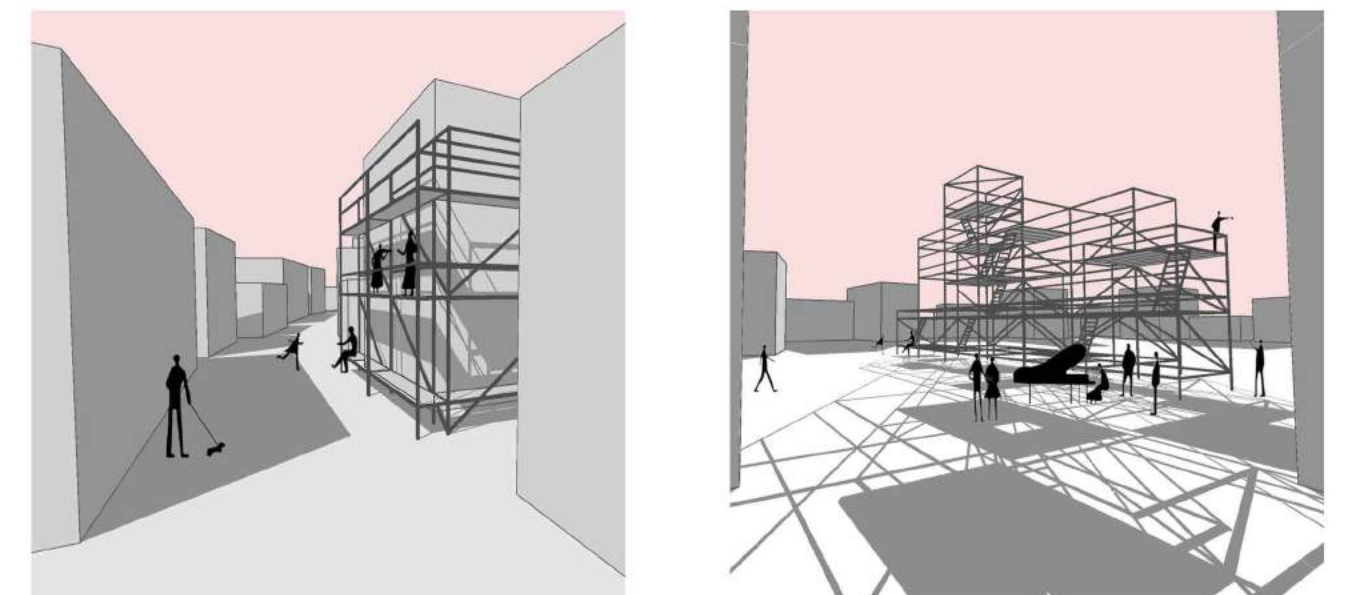
kísérleti színház mint jövőkép a tartály életében

Csupász Szabolcs, Mantuano Eszter

konz.: Szabó Levente DLA

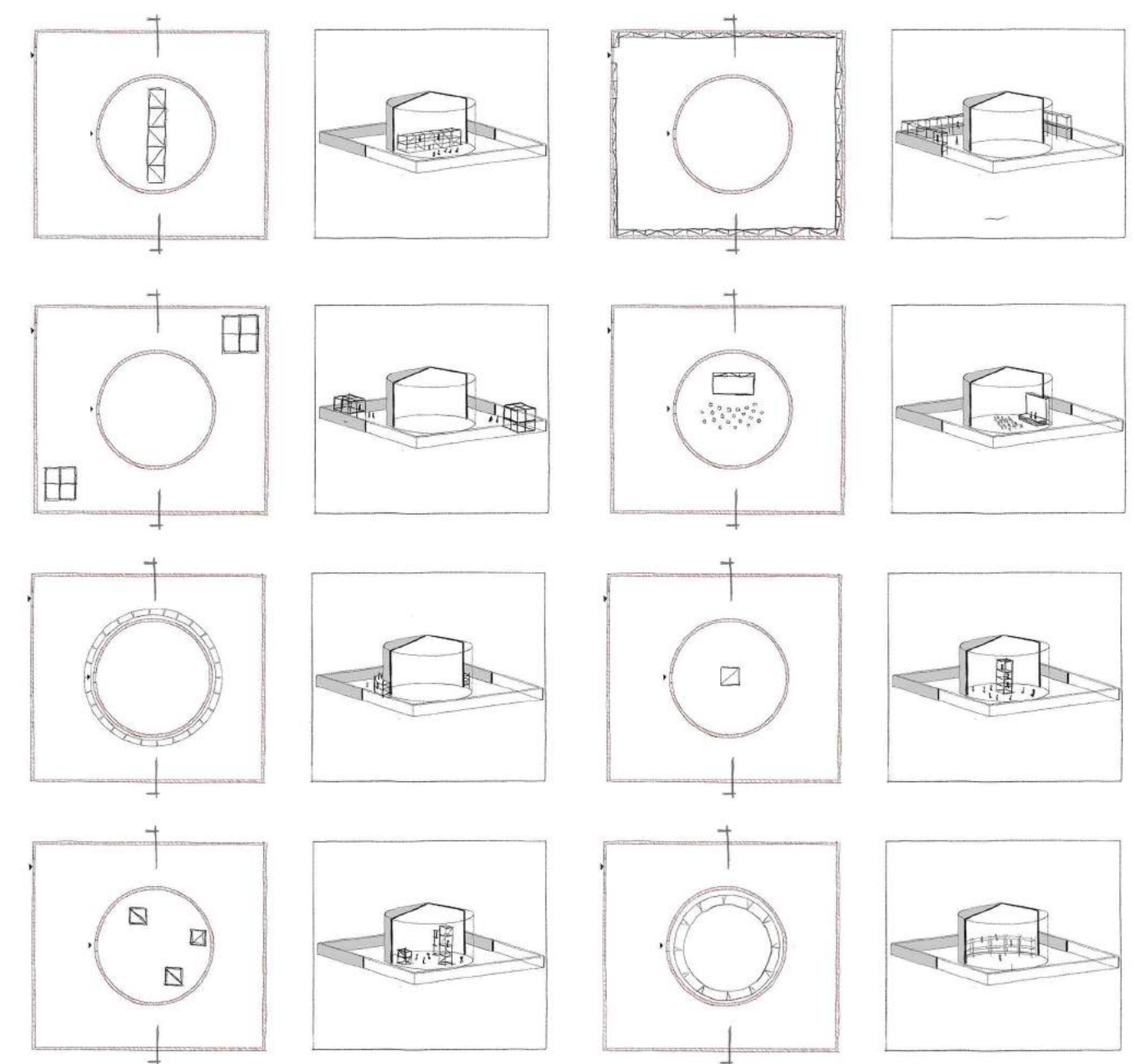
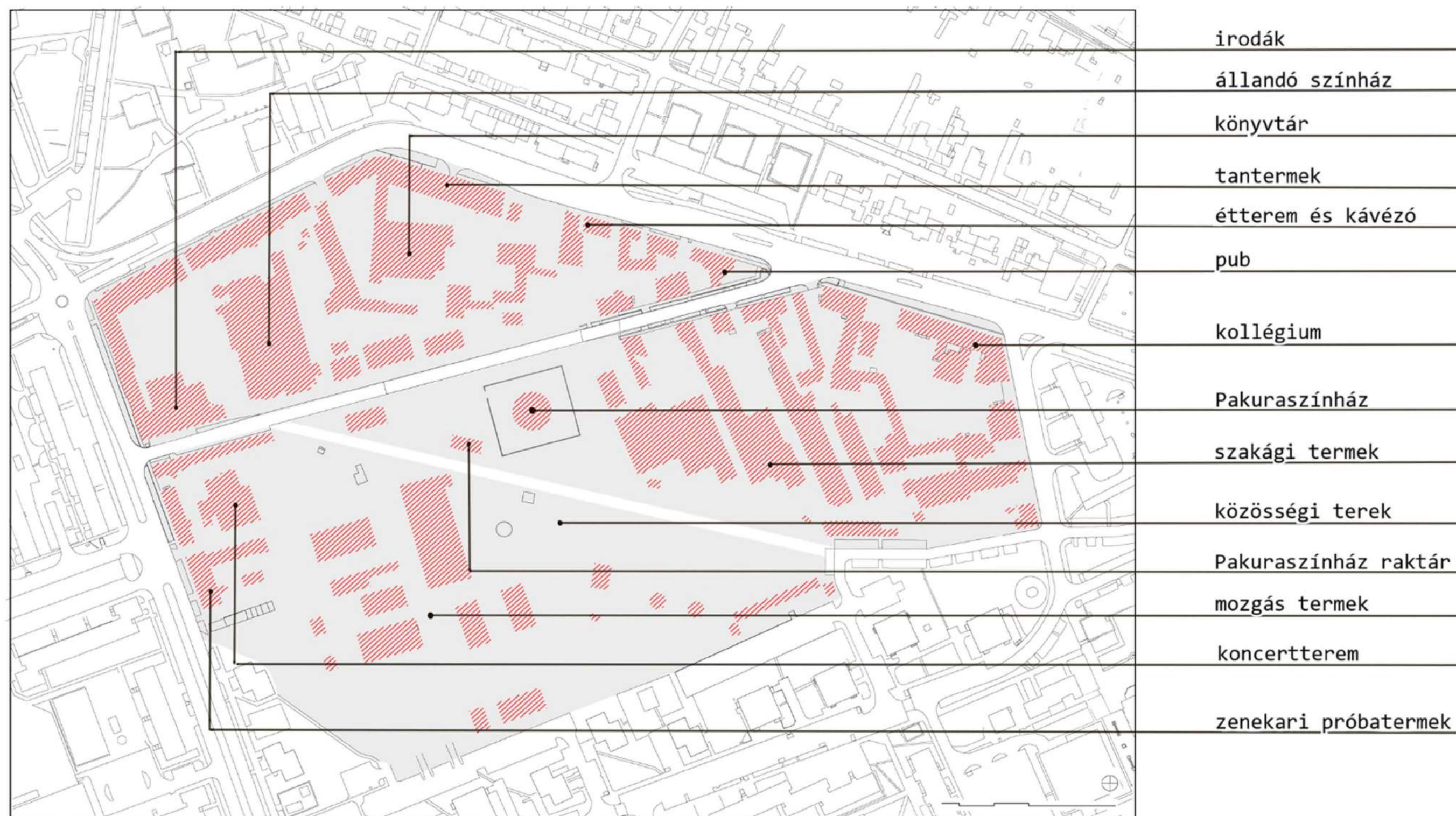
A koncepcióban szereplő kampusz központi, ikonikus épülete az egykori tartály, melyet a Pakuraszínház tölt meg élettel. Az itt beinduló művészi tevékenység a szikra, mely belobbantja az életet az új kampuszon és reményeink szerint a város életére is hatással lesz. Az utcákon és tereken megjelenő installációk többfelé is felbukkanak a városban és ezzel interakcióra szólítják a járókelőket.

A tartály megjelenésében látszólag kevés változás történt, csak minimális karbantartási munkákra (és megfelelő gépészeti, akusztikai és légtechnikai beavatkozásokra) van szükség a használhatóság érdekében. Ezek után a kialakítható téri situációk számának csak a rendezői képzelet szab határt. A tervezés során fontos szempont volt számunkra a könnyű és gyors átalakíthatóság és a hagyományos néző-színész kapcsolat határainak elmosása. Ennek eszköze az építési állványzat, melynek segítségével gyakorlatilag bármilyen környezet létrehozható. Az éppen nem használt elemek és kellékek tárolására pedig a Pakuraszínház közelében levő raktár szolgál.

A tér nemcsak színházi előadások befogadására alkalmas, hanem átalakítható stúdióvá, balett teremmé vagy mozivá. Ezekben az esetekben is az állványzat nyújtja az infrastruktúrát, különböző eszközökkel felszerelve.

A tervezés legfontosabb mozgargója a színészi és rendezői igények minél széleskörűbb kielégítése volt. Szerettük volna a lehető legtöbb téri situációt befogadó és megteremtő teret létrehozni, a költségek figyelembe vételével, hiszen egy újonnan induló egyesület számára terveztünk.

A kampuszon zajló sokszínű oktatáshoz alkalmazkodik a tartály is. A létrejövő terek szabadon variálhatók. Az épített elemek megjelenhetnek az épület belsejében, a tartály köré épített vasbetonfal által határolt területen, vagy akár azon kívül is.